

KUNČAFT

Spotrebiteľská výchova žiakov – Spotreba pre život 1. číslo/2019

*„Nadmerná spotreba vedie k ekologickej katastrofe.
Akou cestou spotreby sa vyberáš ty?
Dokážeš zmenšiť svoju ekologickú stopu?“*

Vychádza raz ročne.

Nepredajné.

Vážení čitatelia.

V našej základnej škole vychádza pravidelne školský časopis s názvom Pod lavicou. Na jeho tvorbe sa podieľajú žiaci rôznych ročníkov, ktorí sú členmi redakčnej rady. Časopis má prevažne literárny charakter: uverejňujeme rozhovory so žiakmi aj učiteľmi, ankety, odporúčania pre čitateľov, recepty, no hlavne mnoho originálnych príbehov s vlastnými ilustráciami.

Vytvoriť takpovediac odborný časopis, zameraný na spotrebiteľskú výchovu žiakov, bola pre našich redaktorov výzva. Prihlásili sa tri dievčatá: Michaela Fabišíková, Klára Labaničová a Alexandra Šmidová. Oboznámili sa s kritériami časopisu, rozdelili si témy, určili termíny...

Výsledok ich práce máte pred sebou. Prvé číslo časopisu Kunčaft sme prihlásili do súťaže Spotrebiteľská výchova žiakov – SPOTREBA PRE ŽIVOT. Témou roka 2019 je: „Nadmerná spotreba vedie k ekologickej katastrofe. Akou cestou spotreby sa vyberáš ty? Dokážeš zmenšiť svoju ekologickú stopu?“

Dievčatá uchoili tému o ekologickej stope skutočne rôznorodo.

Verím, že naše pilotné číslo osloví širší okruh čitateľov.

Mgr. Katarína Ciprusová

Obsah:

✚ Niekoľko faktov na úvod.....	3
✚ Kurz zodpovedného spotrebiteľa.....	4
✚ Anketa.....	6
✚ Ekológia v našej škole.....	9
✚ Jahoda z Ekvádoru.....	9
✚ Zasmejme sa.....	11

Niekoľko faktov na úvod

plocha zemského povrchu51 mld. ha
nedostupná plocha.....38,8 mld. ha
produktívna plocha.....12,2 gha
obyvatelia Zeme.....7,2 mld.

Ekologická stopa: metóda merajúca vplyv ľudských aktivít na planétu.

Férový podiel plochy Zeme na jedného človeka → 12,2 gha

Priemerná ekostopa jedného človeka na Zemi → 2,8 gha

ROZDIEL → $2,8 - 1,7 = 1,1$ gha

Slovák(2,5 planéty)

Rwandan(0,5 planéty)

Angličan(2,9 planéty)

Američan(5 planét)

Guatemalčan(1 planéta)

Priemer(2,8 planéty)

Čech(3,3)

SLOVÁK

AMERIČAN

Slovák má o **POLOVICU MENŠIU** ekologickú stopu než Američan.

A čo tvoja ekologická stopa?

Otestuj sa na <http://www.ekostopa.sk/calc/index.php>

Niekoľko faktov na úvod pripravila Alexandra Šmidová.

Kurz zodpovedného spotrebiteľa

SKUTOČNÁ CENA: Ako spotritelia sa tešíme nízkym cenám tovarov. Nízka cena má vplyv na životné prostredie, ľudské práva a niekedy aj na mier.

Napríklad: Výroba textilu v menej rozvinutých krajinách znižuje konečnú cenu a dáva mnohým ľuďom prácu, ale robotníčky často musia pracovať v nedôstojných podmienkach za nedôstojnú mzdu.

POZITÍVNE NAKUPOVANIE: Je potrebné uprednostňovať taký tovar, pri ktorom sa dá povedať, že ľudia, ktorí ho vyrábali, pracovali v dôstojných podmienkach a za dôstojnú mzdu.

Napríklad: Pri kúpe papiera uprednostniť recyklovaný.

MORÁLNY BOJKOT: Odmietajú nákup takých predmetov alebo služieb, o ktorých vieme, že majú negatívny dopad na ľudí alebo životné prostredie.

Napríklad: Plastové príbory, poháre, taniere...

PREČO BY SOM MAL BYŤ ZODPOVEDNÝ SPOTREBITEĽ?

1. **Ekonomické dôvody:** Takýto spôsob života šetrí peniaze. Neustále kupovať jednorazové predmety stojí peniaze, a nie málo.

2. **Zdravotné dôvody:** Zníženie spotreby vedie k nižšiemu vystaveniu sa nebezpečným chemikáliám.

3. **Enviromentálne dôvody:**

Neustála výroba nových predmetov je možná len vďaka využívaniu prírodných zdrojov. Používanie chemikálií pri ťažbe alebo výrobe poškodzuje nielen životné prostredie, ale škodí aj zdraviu ľudí.

4. **Preprava výrobkov:** Produkuje sa veľa oxidu uhličitého, čo zhoršuje globálne otepľovanie.

RE-RE-RE (z angl. REDUCE, REUSE, RECYCLE alebo R3)

Najefektívnejším spôsobom ako znížiť svoju ekologickú stopu je nakupovať menej vecí.

OBROVSKÉ MNOŽSTVO NÁPADOV AKO ZNÍŽIŤ SVOJU EKO-STOPU NÁJDETE NA PINTERESTE ALEBO NA FACEBOOKOVEJ STRÁNKE NIFTY.

Znižovať spotrebu

Najlepším spôsobom ako znížiť svoju spotrebu je vôbec nevytvárať odpad. Môžeme to dosiahnuť tým, že budeme nakupovať uvážene, odmietať veci, ktoré nepotrebujeme (refuse) a žiť podľa týchto zásad:

- Kupovať len to, čo potrebujeme.
- Nekupovať jednorazové produkty.
- Ješť menej mäsa. (Na jeho výrobu sa využíva omnoho viac zdrojov ako pri rastlinných výrobkoch.)
- Nekupovať balenú vodu.
- Tlačiť a kopírovať obojstranne.
- Vyhýbať sa výrobkom s nadmerným množstvom obalov.
- Na zápisky používať použité papiere alebo výstrižky.
- Namiesto papierových vreckoviek používať textilné.
- Kupovať kvalitné výrobky.
- Sprchovať sa, aj to len krátko.
- Využívať bicykel, chôdzu alebo hromadnú dopravu.

Opätovne používať

Opätovne používať výrobky dáva zmysel z ekonomického aj environmentálneho hľadiska. Niekedy si to ale vyžaduje trochu kreativity:

- Nakupovať oblečenie v second-handových obchodoch alebo bazároch.
- Kupovať mobilný telefón alebo elektroniku v online bazároch.
- Predať alebo darovať staré oblečenie, hračky, elektroniku alebo nábytok.
- Používať uzatvárateľné nádoby namiesto plastových obalov.
- Prerábať staré veci na nový účel (tzv. upcycling).
- Nebrať si z obchodov zbytočne ďalšie plastové vrecká.
- Nepoužívať jednorazové, ale nabíjacie batérie.
- Mestské záhrady sú čoraz populárnejšie – ak existuje taká možnosť, možno si zasadiť vlastné bylinky alebo zeleninu na okne, balkóne či vo vlastnej záhradke.

Recyklovať

Recyklovať doma alebo v škole:

- Doma si pripraviť nádoby alebo tašky na rôzne materiály – papier, plast, sklo, kov.
- Kupovať predmety, ktoré sú vyrobené z recyklovaných surovín alebo predmetov.
- Používať recyklovaný papier do tlačiarne.
- Kompostovať. Kompostovať možno aj v interiéroch (vermikompostovanie).
- Dávať pozor na recyklačné symboly – predmet bol buď vyrobený z recyklovaných materiálov alebo je po použití vhodný na recykláciu.

Kurz zodpovedného spotrebiteľa pripravila Klára Labaničová.

Anketa

Táto anketa bola zameraná na ekologické povedomie žiakov v našej škole. V priebehu jedného týždňa sme počas veľkých prestávok vyzvedali u žiakov prvého aj druhého stupňa. „Ekologicky správne“ odpovede sme vyfarbili na zeleno.

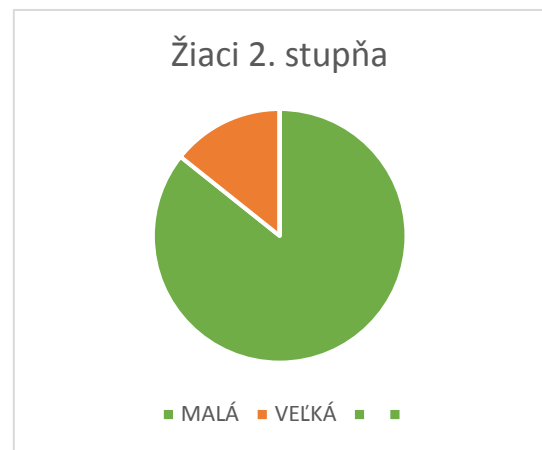
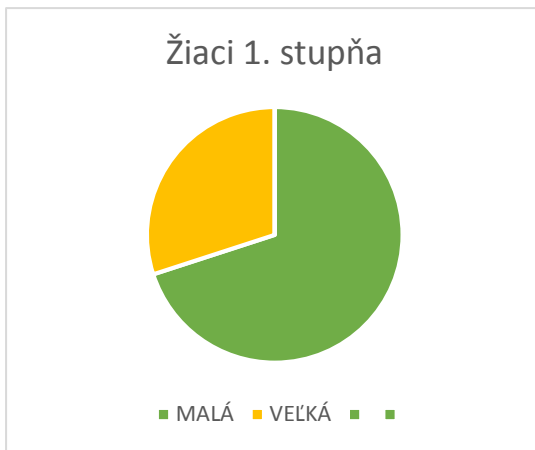
1. Vieš, čo je to ekologická stopa? Vedel/vedela by si tento pojem vysvetliť?

2. Myslíš si, že je možné vypočítať ekologickú stopu človeka?

3. Čo je podľa teba lepšie: keď je ekologická stopa malá alebo veľká?

4. Nakupuješ/nakupujete doma potraviny vyrobené na Slovensku?

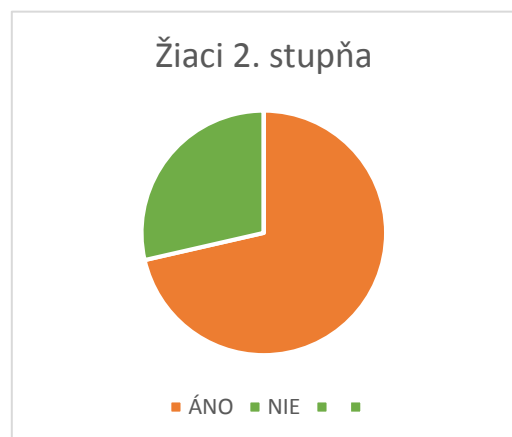
5. Triedite doma odpad?

6. Používaš plastové fľaše a plastové tašky?

7. Kupuješ si niekedy veci len preto, že si ich videl v reklame

Ekológia v našej škole

Premýšľali sme, či a ako sa v našej škole správame ekologicky. Vytvorili sme zoznam aktivít a faktov:

- **Zber papiera:** koná sa pravidelne na jeseň a na jar. V poslednom zbere sme vyzbierali takmer desať ton. Škatule, letáky, staré knihy a zošity zaplnili obe šatne pri telocvični aj chodbu.
- **Zeleň v škole:** v triedach a na chodbách máme mnoho kvetov. Aj v bezprostrednom okolí školy sú vysadené ozdobné kry a zakrpatené stromčeky, obsypané kôrou a kameňmi. Vyzerá to esteticky a uhladene. Na nástenkách tried kraľuje zas papierová zeleň.
- **Deň Zeme:** okrem aktivít v škole ide celá škola upratovať obec Margecany. Vždy vyzbierame okolo 35 vriec odpadu.
- **Triedenie odpadu:** v každej triede mám tri koše: na papier, na plast a na komunálny odpad. Triedi celá škola. Aj tety kuchárky...
- **Burza zbytočností:** členovia našej Žiackej školskej rady organizujú dvakrát do roka akciu s názvom Burza zbytočností. Žiaci donesú do školy veci, ktoré už nepotrebujú: hračky, knihy, CD, DVD, omaľovánky. Počas veľkých prestávok jedného týždňa si tieto veci môžu kúpiť iní žiaci za symbolické ceny – recyklujeme☺

Premýšľala Klára, Michaela a Alexandra.

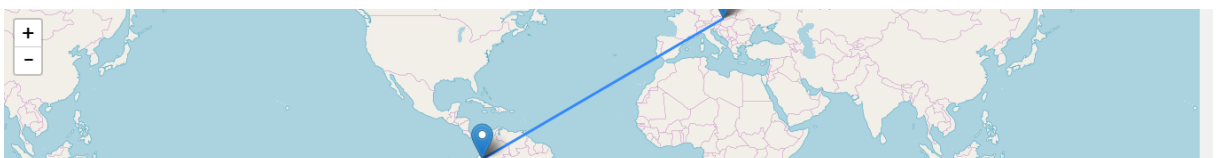
Jahoda z Ekvádoru

Tretia hodina.

Geografia.

Nie!!!

Neznášam ju. Len na ňu pomyslím a po chrbte mi prebehnú zimomriavky.

10 439 km

Učka Sonáková si nikdy nenechala utiecť z hodiny ani sekundu. Oblial ma studený pot. Vedela som, že pôjdem odpovedať, a preto som rozmýšľala aj nad tým, že omdliem alebo si vyvolám vracanie. Nestihla som.

„Lucia! K tabuli. Máš tu jednu guľu,“ povedala učka.

Postavila som sa pred tabuľu. Márne som sa snažila nadviazať očný kontakt s Máriou. Tá si čítala a priebeh hodiny nevnímala.

„Povedz nám, Lucia, akú látku sme preberali minulú hodinu.“

„Ekologickú stopu?“ povedala som to, čo ma napadlo ako prvé.

„Správne. Povieš nám niečo o nej?“ spýtala sa učka.

To je KONIEC!!!

Vtom som si spomenula na príbeh o jednej jahode.

„Poviem vám o ekologickej stope jahody z Ekvádoru,“ hrdo som vyhlásila.

Celá trieda sa začala smiať a ja som sa cítila čoraz mizernejšie. Ale pokračovala som:

„Dajme tomu, že v Ekvádore pestujú jahody. Na farme zamestnávajú určite veľa ľudí. Jahodu treba zasadiť, okopať, poliať. Keď dozreje, musí ju niekto odtrhnúť. Šofér ju musí odviezť do továrne, aby ju tam jeden stroj umyl a druhý zabalil. Zabalená jahoda sa musí naložiť do kamióna a odviezť do prístavu. Potom žeriov naloží jahodu na loď, ktorá spotrebuje veľa paliva. Keď loď dorazí napr. do Francúзка, vo Francúzku musí niekto najprv skontrolovať, či je jahoda v poriadku. Iný šofér ju dovezie na Slovensko. A ďalší ľudia ju vyložia na pult a predávajú v našich predajniach. Keď si uvedomím, koľko ľudí, energie a paliva sa použilo na to, aby som mohla zjesť jednu jahodu z Ekvádoru... Myslím si, že ak by sme jahody vypestovali tu, na Slovensku, ich ekologická stopa by bola oveľa, oveľa menšia.“

Bola som na seba veľmi pyšná. Celá trieda na mňa čumela. Videla som, že aj učka je veľmi prekvapená. „Tak toto je za jedna,“ zaštebotala.

Nechcelo sa mi veriť, ale tá jedna jahoda ma FAKT zachránila.

Jahodu z Ekvádoru napísala Michaela Fabišíková.

Zasmejme sa...

Bezdomovec spí v modrom kontajneri na papier. Odrazu ho udrie sklenená fľaša do hlavy.

Bezdomovec vykukne a kričí: „Ľudia! Triedte poriadne! Čo ja tu s tým?!“

Janko a Marienka stoja pred perníkovou chalúpkou.

„Ja ti neviem, Janičko. Podľa mňa je v tom plno éčiek...“

Žena si v obchode s rozličným tovarom kupuje muchobijku. Predavačka ju uisťuje:

„Nebojte sa. Toto je jeden z mála ekologických prostriedkov proti hmyzu.“

Rozhovor dvoch kráv na lúke:

„Ja ti neviem, čo by bolo lepšie... Keby nás ľudia nejedli, nespásali by nám trávu?“

Pýta sa malé prasiatko svojej mami:

„Čo je horšie? Správať sa ako my, svine alebo ako ľudia?“

Kunčaft, časopis venovaný spotrebiteľskej výchove.

Vydáva: ZŠ s MŠ Margecany, Školská 20, 055 01 Margecany

Periodicita: raz ročne

Rok vydania: 2019

Redakčná rada: Michaela Fabišíková, Klára Labaničová, Alexandra Šmidová

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Ciprusová

Ilustračné foto: Mgr. Katarína Ciprusová

Ilustračné foto 3., 9. a 12.strana: internet

Nepredajné. Vychádza v náklade 3 ks. Časopis zverejnený aj na: <https://zsmargecany.edupage.org>

Ak nezmenšíme svoju ekologickú stopu...

...tieto živočíchy v blízkej budúcnosti zahynú.